

omlouváme, — ty chyby uplatnily se a ujasnily právě zde. V čem jsme nevyspěli tam ve staré vlasti, lze lépe než kde jinde sledovat a odůvodnit zde na životě Čechů amerických. A naopak, bedlivé uvážení mnohých zjevů zdejších vrhá ostřejší světlo na některé základní chyby a vady v životě našem ve staré vlasti. Kritické srovnání povahy Čecha amerického s Čechem "rakouským" a kritický pohled na vývoj událostí veřejného života českoamerického přinesly by zajisté mnoho dobrého materiálu k přemýšlení pro nás zde i pro nás ve staré vlasti. Kritického stanoviska a psychologického pronatování třeba bylo by i k vysvětlení mnohých směrů a proudů ve zdejším českém životě, především tak zvané svobodomyšlnosti. Bylo by nutno vypátrat souvislost žurnalistiky s životem, její dobrý vliv a její hříchy; odhadnout působení spolků a jejich význam pro udržení národnosti; bylo by na tom budoucím historikovi, aby co možná nejlouběji se snažil vniknout do ideí prvňáčků přistěhovalců a do postupného zmáhání bezideovosti a nezásadovosti; bylo by nutno učinit pokus na rozlišení poctivé práce a zápasů o ideje od bezohledného boje o kus chleba, v němž lhostejno bylo, co se tím bojem zaplácává a ubývá.

První přistěhovalci přišli do poměrů zcela jiných, než jaké tu vidíme dnes; a oni přišli i z poměrů zcela jiných. Dopátrati se co největších dokumentů o prvňáčcích "zákopalcích", jak se jim říká, a snažit se vstříti do jejich počátků, bylo by úkolem oněch "dějin". A srovnání povahy "starých" s povahami těch pozdějších.

V každém velkém městě a v každém kraji Spojených Států čeští přistěhovalci měli počátky poněkud odlišné. Dle zbylých zpráv, záznamů, tradic a vypravování pozůstalých vyličiti obtížně a okolnosti onoho usazování Čechů mezi cizími národy anebo často v krajínách málo osazených, — bylo by jednou z prvňáčkových povinností "dějin". A potom sledovat, jak věci se vyvíjely tam nebo onde, co mělo na ně vliv, co svádělo je na cestu, co vedlo je vzhůru, co chtělo zaváděti do bahna a močálu...

Potom začal setu jakýsi duševní život, jenž přirozeně zasluhuje důkladného zapašování. Byl čilý, ba často až neobyčejně čilý; přinášel i nové myšlenky, a vůbec vyznačoval se poměrnou ryzností úmyslů a nadšením. Po prvňáčkových přistěhovalcích, z nichž mnozí byli velmi uvědoměni a inteligentní, počali brzo přicházeti i méně uvědoměni a méně inteligentní, a konečně čím dále, tím hustěji valila se bída duševní, finanční, morální nebo tělesná. Vyzpytovat, jak tato bída se lepšila a uzdravovala a kde zůstaly její následky, — bylo by nesnadnou prací historika české emigrace v Americe. A nutno bylo by ocenit a na příklad vyznačit energii tisíců, kteří bídou oddechováni, zde dovedli vyvinouti tolik energie, že bychom jí ani neocetkávali v té míře a prozřetelivosti od české povahy. Třeba oceniti obětavost mnohých a zároveň připomenout onu krátkozrakost, o níž jsme mluvili předěle. Důkladně bylo by prostudovat českoamerický tisk od jeho počátku až po dnešek; vyzdvihnout, co zasluhuje uznání, — připomenout neschůdné obtíže, s nimiž bylo mu zde zápasit, — a přálésky, mírně, ale nemilosrdně a do význačných podobností odhalit jeho vady a hříchy. A ukázati bylo by zapotřebí, které vady a hříchy způsobily nepopíratelný úpadek české v Americe za posledních deset let —

Jak přispřeli ke Čechům svému okolí, co vzali špatného a co si

přisvojili dobrého z amerických zvyků, které zlé zvyky ponechali si ze staré vlasti a kterým špatným vlastnostem českým zdejším poměry daly ještě se rozvinout, jak uplatňovaly se mezi Američany, jakým duchem řídili se v otázkách země, jež jest jejich druhou vlastí, — to všechno, čeho nelze obsáhnout ani nejstručněji a nejkuseji v této glosse, vyplnilo by několik kapitol oněch žádoucích "dějin".

Historický úvod onáboženských exulantech, kteří obrátili se z Čechů první do Ameriky, a o poměrech, z nichž nová emigrace se počala, byl by první kapitolou oné knihy, o níž sní pan Palda a řada jiných. Vypsání počátků, z nich se vyvíjelo života, význačných událostí, vlivu žurnalistiky, klíčení nových myšlenek, jejich ubíjení a zneužití, veřejného působení, národní frázovitosti a ochablosti, všeho, co bylo dobré i zlé, dovedlo by autora "dějin" až k poslední generaci Čechů, zde již zrozených, a k úvaze, čím jsou povinni svému původu a čím své americké vlasti —

Toť jen tak zběžný, neúplný, nadhodilý nářitek, jak asi bych si představoval první část díla "Češi v Americe"; nikoli jako dějiny, nikoli jako paměti, — spíše jako kritický, psychologický rozbor, geneticky založený, ke všem okolnostem přihlížející, a netřídící se o spoustu jmen, jež vzhledem k celku, o něž jde, zůstávají bezvýznamnými pro celek, jemuž dílo bylo by určeno.

První část díla "Češi v Americe"? První část, — opakuje si zaražený čtenář. A s úsměvem hodně ironickým opakují si to i já, jenž čta p. Paldův návrh, nemohl jsem se ubránit pocitu udivení nad jeho optimismem, — a nyní sám rozvinuju návrh do rozměrů za nynějších poměrů mezi americkými Čechy zcela nemožných.

"Pokud máme trochu toho nadšení, máme i různé naděje," poznamenává p. Palda na jednom místě, sám asi cítě, jak jsou smělé ty jeho plány za dnešních poměrů. Rád bych i já doufal; ale jde mi to jaksi velmi těžka. Ale i nezdoufám-li, ... což není dovoleno trochu si zasať? Trochu si pohovořit o tom, jak by to bylo hezké, kdybychom udělali to i ono, ... a jak by to bylo lehké, pralehoučké?

A tak tedy o té druhé části díla "Češi v Americe":

Ta obsahovala by líčení místních poměrů krajinných, sociálních i národních, pokud možná, ve všech význačnějších osadách; kdežto první díl rozdělen byl by časově v kapitoly stručnými hlavami opatřené pro přehled a informativnost, rozdělení druhého dílu řídilo by se místním rozlišením, na příklad tak, že by každému státu dán byl zvláštní oddíl knihy. Popis vztahoval by se výhradně k dnešnímu stavu oněch osad, dotýká se minulosti jen potud, pokud jednalo by se o charakteristické doklady a epizody, jichž pro kteroukoli přčinu nebylo možno zařadit do prvního dílu. Každý oddíl obsahoval by několik causerií, psaných čistě literárním slohem, jež v tomto případě představovaly by si jako cosi mezi formou cestopisných feuilletonů Nerudových a oněch denních dopisů z cest Williama E. Curtise, zpravo daje Chicago Record Herald. Jinými slovy: causerie byly by psány ohebně a svěže, aby vystihly jaksi vůni ovdušší, ráz lidí, charakteristické podobnosti, — a aby po případě poučily anebo povzbudily; a zároveň by obsahovaly ty statistiky, ty dokumenty a ty údaje, jimiž by se doplnil celkový obraz života Čechů amerických a dnešního jich stavu.

Tento díl ovšem byl by ilustrován; a předpokládám, že psán byl by týmž, kdo ujal by se sepsání první části. Jako historicko-kritická, ani cestopisně causeristická část nezabíhala by do zbytečných podobností, jež nadarmo by zvětšovaly rozsah díla a ničím nepříspěly k jeho důkladnosti.

by týmž, kdo ujal by se sepsání první části. Jako historicko-kritická, ani cestopisně causeristická část nezabíhala by do zbytečných podobností, jež nadarmo by zvětšovaly rozsah díla a ničím nepříspěly k jeho důkladnosti.

Třetí díl "Češi v Americe" obsahoval by autorem prvňáčků dvou dílů zredigované "Paměti" těch nejstarších a starších "zákopalců", otisky některých pozoruhodných vzpomínek a projevů za celou tu dobu, co Češi američtí mají svůj tisk, a některé charakteristické úryvky z korespondencí významných Čecho-američanů, nyní již zemřelých.

A nejobtížnějším bylo by asi sebrání materiálu k dílu čtvrtému, k "Slovníku česko-amerického", jenž by obsahoval životopisy mužů a žen, o Čechy americké zasloužilých, všechny české osady americké s oněmi daty, jež nebohla se do dílu druhého, seznam všech časopisů vycházejících i zašlých, i spolků a škol a církví a kostelů, a konečně některá pojednání speciální z per odborníků. I tento oddíl byl by ilustrován, ovšem, nikoli přeplněn zbytečnými obrázky a kde jakou fotografií.

Nuž, zde máme čtyřdílné, důkladné, literární i historicky cenné dílo "Češi v Americe"; krásné dílo — — na papíře...

Na papíře se to tak pěkně sní! A nyní ze snů se probudme ke skutečnosti:

"Nelze očekávat, že dílo podnikne některý soukromý nakladatel", píše pan Palda. "To, nutno, abychom si pořídili sami, jako národní celek. Nejhlavnější, o co se jedná, je schopná síla a potřebné peníze. Schopná síla by tu byla, pakli dovedeme si jí získati a vážit. (Toto vztahuje se na pisatele těchto glos, jemuž sice lichotí tak neočekávaně pěkně uznání dobrých jeho snah, ale jenž by se asi dlouho a pořádně rozmýšlel, než by takovou odpovědnost vzal na své bedra i za poměrů utěšenějších, než jsou zdejší.) Nutné prostředky, doufám, daly by se též sehnat. Aspoň pokus v tom směru mohl by se učinit. Což nemohl by si některý spolek již stávající anebo za tím účelem zorganizovaný, vzít na starost počáteční krok? Zvolit výbor, aby vypracoval provolání na všechny přátele této myšlenky, jednotlivce i sbory, se žádostí, aby oznámili, jak mnoho jednou pro vždy by chtěli přispěti k tomu účelu. Až by se přihlásilo třicet nebo více přispěvatelů, zvolili by si již tito ze svého středu výkonné těleso, jež by další kroky konalo, zatím co dotyčný spolek propuštěn byl by dobrovolně ze své povinnosti. O to se jedná, aby některá organizace přijímala první přihlášky, tak aby vznik budoucího tělesa, o vydání dějin se starajícího, byl ryse národní. Také každý člen musil by mít jeden hlas, bez ohledu na obnos příspěvku, ovšem méně než pět dolarů neobsahujícího. Také všechny sbory musily by ustanovit jednoho člena ze sebe, aby zemědělsky pouze právo volit, a s tím právo voleno býti. Slíbené příspěvky nevybíraly by se, dokud k dílu přikročeno by nebylo, to jest, dokud by nebylo vše vyjednáno a práce o dějinách započata."

A aby prý učinil počátek, pan pan Palda slibuje na tento podnik již nyní příspěvek padesáti dolarů, bude-li nutno, i dvojnásobný, "nikoli snad proto, že by oplýval nějakým bohatstvím, ale že uznává užitečnost a nutnost onoho podniku".

Klobouk dolů před těmito slovy; přál bych si, aby sta těch, kteří dle svých majetků stokráté spíše mohli by za slova říci, přecť to si je a zardělo se, až nebude se jim chtít sáhnouti do kapsy. Znám p. Paldu jen kuse z jeho nynějších příspěvků do "Osvěty Americké", z některých dřívějších prací a dle informací, vžil jsem si ho dávno a dávno chtěl jsem cosi napsati, co nyní odkládám, aby se to nezdálo být čímsi jako revanče za jeho tak nadšená slova o mojí malíčkosti, při nichž obávám se, aby někde již předem nezbudila odpor k tomu, co mělo by být povýšeno nad osoby, — k veliké myšlence; ale kdybych jinak p. Paldu neznal, ta jeho slova stačí, abych cítil k němu úctu. A rád bych, aby v tomto případě osvědčilo se staré: "Verba movent, exempla trahunt," — slova dojmají, příklady táhnou —

A zdá se, jakoby táhly: i "Osvěta Americká" nabízí svou podporu... Myšlenka byla opět jednou pronesena hlasitě a s důvěrou; zapadne ta myšlenka dřívě, než by se o ní uvážilo? Promluví někdo své slovo? Ozvou se hluché stěny? Najdou se nadšení lidé, jimž záleželo by na podniku, který skutečně byl by jednou dílem?

Pan Palda, píše o "dějepisné památce Čechů amerických", své vyzvání adresoval mu, a odůvodnil svou důvěru ve mně, osobně mu neznámého, slovy o literární mé činnosti a schopnosti k podobnému dílu bezpochyby až příliš laskavými; děkuji mu za to za uznání; ale myslím, že skoro bylo by lépe, moje nebo číkolí jméno prozatím vypustit z úvah, jež by se tak staly zcela neosobními...

Jisto je, že ten, kdo hlavní práci vezme si za starost, vystrojen je všemi nutnými schopnostmi a dobrou vůlí, i kdyby sebe lépe dostal svému předsevzetí, — že ten ubožák skládá tolik nevděku za svou námahu a za věnování svého mozku, srdce a času, že je mi ho již nyní líto, srdečně líto.

Mám ještě jakési návrhy a myšlenky o tom, jak by se podnik dal finančně uskutečnit. Po případě lze ty myšlenky nazvat pošetilým sněním, — to ponechávám sebevědomí čtenářovu, jež nejlépe rozhodne, co dobrého ještě vůbec je možno mezi Čechy americkými, a co nemožno a směšno —

Ty sny však si ponechávám na přídě; nyní bych si rád poslechl, co řeknou jiní... Možná, že do té doby začnu šedivět.

Drzost bursových spekulantů.

V peněžním trhu new-yorském nastal v minulých dnech hrozný poplach, když zjištěno, že v bankách tamních nenalézá se dosti hotových peněz, aby bursoví spekulanti mohli udržeti zdvojnásobené své akcie na její hodnoty, na jakou je vyřoubali. Následkem toho byl, že mnozí spekulanti museli platit veliké úrky, chtěli-li se na živaděrskému obchodu dále podíliti. Kdyby poměry ty potrvaly delší dobu, tu bylo by jistým, že by mnozí z burzánů byli donuceni likvidovat. Ač situace ta nebyla nikterak tak nebezpečnou, jak se za to všeobecně mělo, neboť v normálním trhu zavládly již opět normální poměry, přece spekulanti použili příležitosti té, aby požádali spojkovou pokladnu o poskytnutí úlevy v tísní peněžní, jak již zhusta se stalo, a to tím způsobem, že by vláda uložila peníze spolkové v bankách.

Než spekulanti se tentokrát přepočítali. — Sekretář pokladny Shaw žádosti jejich nevyhověl a to z toho důvodu, že legitimnímu obchodu této země nehrozí žádná pohroma a že není povinností vládní pokladny, aby pomáhala spekulantům. Stanovisko sekre-

táře pokladny jest úplně správné a dojde zajisté schválení všemi konservativními finančníky, jakož i kruhy promyšlenými a obchodními. Smélost a odvážnost leupežných burzánů nezná mezí. Jisto jest, že pomoc nyní jim poskytnutá pobídla by je jenom k vyděračství ještě většímu a zločinějším. Jinak by ovšem bylo, kdyby nedostatkem hotových peněz ohrožen byl legitimní obchod této země. Pak by bylo povinností národní pokladny poskytnouti pomoc nutnou, jak se již vícekrát stalo a nepochybně ještě stane. Jestliže banky odváží se, jako nedávno, obchodů tak nejistých a nebezpečných ve svazce pomoci spekulantům, nechtě nesou toho následky. Zákon, pokud se týče udržování záloh, jest jasný a zřejmý a banky vědí dobře, jaký očekává je trest za překročení zákona toho. Když pak banky zákona toho nedbají a proti němu se prohřešují, měly by být pohánány k plné zodpovědnosti a pak možno očekávat, že se pečlivě vyvarují dalšího jeho porušování.

První povinností bank jest přihlížeti k obecným záležitostem obchodním a teprve pak mohou pečovati o zájmy spekulantů, není-li to na újmu zájmům obecnosti a děje-li se tak v mezích zákona. Než stalo se již vícekrát, že mnohé banky ochotně vypomáhaly i nad své síly spekulantům a když pak dostavil se nedostatek hotových peněz, naléhaly na vládní pokladnu, aby jim z bryndy vypomohla, představující, že by jinak obchodní zájmy byly poškozeny. Podobně učinily i tentokrát, avšak zklamaly se. Ze zpráv, došlých na př. ze St. Louis, St. Paul, Omaha, vysvítá, že obchodní zájmy na západě jsou ohroženy, ješto jest tu dost peněz hotových pro obchod legitimní.

Sekretář Shaw zachoval se tudíž v záležitosti té zcela správně, když odepřel peněz vládních spekulantům new-yorským. Tímto odepřením pomoci utrpěli snad mnozí spekulanti značné škody, avšak pravidelný obchod nebyl tím poškozen ani v nejmenším. Neškodilo by věru, kdyby i v budoucnosti dostalo se spekulantům podobného odbytu.

Dr. A. E. Waněk
český lékař

V ASHTON, NEB.

Úřadovna v Ashton lékárně. Na požádání poslouží svědomitě všem krajanům z blízka i z dále. Zvláště krajané v okolí Farwell mohou se na něho s úplnou důvěrou obrátiti. 1113

Dr. Geo. F. Šimánek
český lékař

v čís. 1262 již. 13. ul., Omaha. Úřadní hodiny: Od 2 do 6 odp. i od 6:30 do 7:30 večer. — Tel. 3766.

Úřadovna v 3. poschodí McCague Bldg., 13 a Dodge ul. — Úřadní hodiny zde: Od 9 do 11 hod. dop. — Telefon 1848

Foral & Kuncl,
jediná česká komissionářská firma v Omaze

v čísle 1265 Howard ul. obchoduje drůbeží, vejci, máslem, solaty, kůžemi a vůbec všemi farmerskými výrobky. Za vše platí nejvyšší ceny a peníze za zboží zálo obřatem pošty. Cenníky zasílá na požádání zdarma a to každý týden. Odporučen: Bradstreet, Omaha Nat'l Bank a United States Nat'l Bank. 1611

Všechno zařizuje **HOSTINEC**
.....vlastní.....

Frank : Semerád
16. a William ul., Omaha, Neb.

Výtečný Metačův náčik, jakéhž libavě importované plodské stáje na čepu. Korbelova vína a nejlepší libaviny prodává i ve velkém. Teprž sáskas na požádání.